

Тема 7. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ТА ПРОПОЗИЦІЯ ГРОШЕЙ.

Програмні запитання.

1. Банки, їх роль на кредитно-грошовому ринку.
2. Баланс Центрального та комерційних банків.
3. Пропозиція грошей та інструменти її зміни.
4. Грошова база та мультиплікативне розширення пропозиції грошей.
5. Мультиплікатори: розширення банківських депозитів та грошовий.
6. Монетарна політика.

Література: Манків (розділи 18; 10-2; 11). Мікроекономіка і макроекономіка (Ч.ІІ, тема 7). Мэнкью (гл. 18); Макконел, Брю (гл. 15, 16, 17), Семюелсон, Нордгауз (розд. 10-Б), Долан, Кэмпбелл, Кэмпбелл (гл. 4-7, 10, 11,13, 16).

Самостійна робота: Мишкін; Фридмен; Фішер; Хайек; Національний банк...; Ющенко...; Гальчинський; Економіка України.

Основні положення теми

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА полягає у регулюванні пропозиції грошей з метою стабілізації сукупного обсягу виробництва, зайнятості та рівня цін.

Основні механізми контролю та управління грошово-кредитними відносинами: операції на відкритому ринку цінних паперів, зміна банківських облікових ставок, зміна вимог до рівня обов'язкових резервів комерційних банків і позикозберігальних закладів.

ОПЕРАЦІЇ НА ВІДКРИТОМУ РИНКУ - це купівля або продаж Центральним банком державних цінних паперів на фінансових ринках комерційним банкам і населенню з метою впливу на обсяг або структуру резервів комерційних банків. Купівля цінних паперів збільшує пропозицію грошей за рахунок збільшення резервів комерційних банків, які видаються як позика. Операції на відкритому ринку - основний інструмент ГКП.

ОБЛІКОВА СТАВКА ПРОЦЕНТА - це ставка процента, під яку Центральний банк надає кредити комерційним банкам. Зниження облікової ставки стимулює комерційні банки до розширення обсягів позичання у ЦБ і збільшує банківські резерви, розширюючи тим самим кредитний потенціал банківської системи. Зміни облікових ставок звичайно дуже невизначені за своїми наслідками для фінансово-економічної системи, тому що ЦБ не може точно визначати обсяг коштів, які надаються комерційним банкам через "дисконтне вікно".

РЕЗЕРВНІ ВИМОГИ впливають на здатність банківської системи до створення грошей двома шляхами:

- 1) через зміну розміру надлишкових резервів;
- 2) шляхом зміни розміру грошового мультиплікатора. Зниження норми обов'язкового резервування переводить обов'язкові резерви у надлишкові і

тим самим збільшує можливість банків створювати нові гроші. Цей інструмент застосовується найрідше.

ПОЛІТИКА ДЕШЕВИХ ГРОШЕЙ - політика, що спрямована на збільшення пропозиції грошей для стимулювання сукупних витрат і зайнятості.

ПОЛІТИКА ДОРОГИХ ГРОШЕЙ - спрямована на обмеження пропозиції грошей для зниження витрат і стримування інфляційного тиску.

Практичні завдання.

1. Центральний банк купив облігації у населення на 1 млрд. Цим він (збільшив; зменшив) пропозицію грошей на (1 млрд.; більше чим на 1 млрд.; важко вказати точно). Зростання депозитів на 1 млрд. (збільшить; зменшить) пропозицію грошей на (1 млрд.; більше, чим на 1 млрд.; важко вказати точно).
2. Яка з концепцій макроекономічної теорії вважає, що ефективна економічна політика пов'язана з принципом “гроші не мають значення”.
3. Зменшення облікової ставки (збільшить; зменшить) банківські резерви, що приведе до (збільшення; зменшення; незмінності) усіх вкладів та (збільшить; зменшить; залишить без змін) пропозицію грошей.
4. При нормі резервування 100% зменшення співвідношення готівки та депозитів (збільшить; зменшить; залишить без змін) обсяг наданих банками позик.
5. В країні відбуваються такі процеси:

- 1) зменшується ВВП;
- 2) держава активно продає державні облігації; 3) зростає реальна процентна ставка;
- 4) підвищується ставка рефінансування НБУ; 5) знижується норма обов'язкового резервування банківської системи;
- 6) річна інфляція склала 27%.

Які з цих подій впливають на пропозицію грошей, і з яким знаком: збільшують чи зменшують.

6. Якщо в країні норма фактичного резервування в банківській системі дорівнює співвідношенню готівки до депозитів і складає 20%, то на яке число зміниться пропозиція грошей в країні, коли Міністерство фінансів продасть державні облігації на суму 1,5 млрд.грн. ?

Питання множинного вибору

7. Грошовий мультиплікатор при співвідношенні готівки до депозитів (cr) = 0,6 та при нормі резервування (rr)=0,2 буде дорівнювати:

- а) 2,8; б) 2,0; в) 1,8; г) 1,0.

8. Якщо в країні за рік номінальна пропозиція грошей зросте на 10%, рівень середніх цін збільшиться на 43%, а обсяг реального ВВП збільшиться на 1%, тоді у відповідності з кількісною теорією грошей швидкість їх обігу:

- а) збільшиться на 43%;
 б) збільшиться на 34%;
 в) збільшиться на 13%;
 г) зменшиться на 23%.

9. “Монетарне правило” М.Фрідмена визначає, що пропозиція грошей повинна збільшуватись державою темпом, що дорівнює:

- а) темпу зростання інфляції;
 б) темпу зростання процентної ставки;
 в) темпу зростання потенційного ВВП;
 г) все згадане слушне.

10. Пропозиція грошей, що позначається як $M-2$, складається з:
- а) готівки на руках у населення;
 - б) готівки у обігу плюс строкові вклади;
 - в) готівки плюс банківські резерви;
 - г) готівки плюс банківські депозити.
11. Норматив резервної вимоги - 30%, а питома вага готівки у депозитній масі - 40%. В цих умовах грошовий мультиплікатор дорівнює:
- а) 1; б) 0,5; в) 1,5; г) 2.
12. Якщо грошова база збільшиться у 1,5 рази, а норматив резервування та співвідношення готівки та депозитів залишаться без змін, то пропозиція грошей:
- а) зменшиться на 50%;
 - б) збільшиться на 50%;
 - в) не зміниться;
 - г) збільшиться у $1,5 \times (1 + c) / (c + g)$ рази.
13. Збільшення частки готівки у ліквідних активах призведе до:
- а) збільшення пропозиції грошей;
 - б) збільшення відношення резервів та депозитів;
 - в) збільшення грошового мультиплікатора;
 - г) зменшення пропозиції грошей.
14. Зменшення нормативу резервування не змінить суттєво пропозицію грошей, якщо:
- а) банки не змінять співвідношення резервів та депозитів;
 - б) не зміниться співвідношення готівки до депозитів;
 - в) не зміниться кількість надмірних банківських резервів;
 - г) не зміниться грошова база.
15. Зменшення облікової ставки збільшить пропозицію грошей, бо цим:
- а) збільшить грошовий мультиплікатор;
 - б) збільшить обсяг резервів ком. банків;
 - в) зменшить співвідношення резервів та депозитів;
 - г) збільшить частку готівки в обігу.